

Тәрбие сағаты

Тақырыбы:

12 сәуір ғарышкерлер күні

*Ғарыш кемесі

Ғарышкер ит Лайка

- * Лайка — ғарышқа сапар шеккен әлемдегі тұңғыш тіршілік иесі.
- * 1957 жылдың 3-қарашасында ғарышқа салмағы алты келі, жасы екі жастан асқан Лайканы «Спутник-2» ғарыш кемесімен ғарышқа аттандырып жіберді. Ғарыш кемесі ұшырылғаннан кейін, шамамен, 5-7 сағаттан соң Лайка ғарыштағы температураның күрт артуы мен стресстің салдарынан өледі. Сынақты ұйымдастырушылар о бастан-ақ Лайканың жерге қайтуын күткен жоқ. Олардың жоспарлауынша Лайка ғарышта бір аптаға жуық уақыт өмір сүруі керек болатын.
- * Кеңес Одағының ғалымдары Лайкамен берге тағы екі итті жаттықтарған болатын. Олар: Белка мен Стрелка. Осынау үлкен сынақты іске асыру үшін Лайканың ұшырылуынан біраз жылдар арнайы комиссия құрылып нақты шараларды анықтап отырды.
- * Кеңестік ғалымдар ғарышқа иттерді жіберген болса, өз кезегінде, АҚШ ғалымдары сынақ жасау үшін шимпанзелерді пайдаланды.
- * Аты әлемге тарап, атаққа кенелген Лайканың құрметіне әндер жазылап, сигарет шығарылды. Тіпті, топтарының атын өзгерткен әншілер де болды.

Тұңғыш ғарышкер Юрий Гагарин

Юрий Гагарин 1934 жылдың 9 наурыз күні Смоленс облысы, Гжатск қаласында дүниеге келген. 1949 жылы мектепті бітіре отырып, осы жылы Люберецкое училищесіне ұшқыш мамандығы бойынша түсті. Одан кейін Саратовский техникумына оқуға түседі. 1954 жылдың 25 қазанынан бастап Саратовской аэроклубында жаттыға бастайды. 1957 жылы Юрий Гагарин, Валентина Ивановнамен үйленіп, олардың отбасында Лена және Галя атты екі қыз тәрбиелейді. 1959 жылы Юрий жаңа ұшқыштар техникасына байланысты ұшқыштар қатарына үміткер ретінде өтініш - рапорт жазады. 12 сәуір күні Гагарин бірінші жерден ұшуын "Восток" ғарыш кемесінде бастады. Осы ғарышқа алғаш ұшу оған Кеңес Одағының Батыры атағын алып келді.

Әубәкіров Тоқтар Оңғарбайұлы - Қазақстанның тұңғыш ғарышкер ұшқышы

Т. Әубәкіров 1946 жылы Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданында дүниеге келген. Қазақтың тұңғыш ғарышкері, техника ғылымдарының докторы, профессор. Кеңес Одағының батыры, Қазақстан Республикасының Халық қаһарманы. Тоқтар Әубәкіров ұшқыш болуды армандаған. 1990 жылы ғарышкерлер құрамына алынды. 1991 жылы 2 сәуірде Кеңес Одағы ғарышкерлер даярлау орталығында ғарышқа ұшу дайындығына кірісіп, сол жылы 2 қазанда Байқоңырдан «Союз ТМ - 13» кемесімен ғарышқа ұшты. Онда ол өзге ғарышкерлермен бірге биотехнология, металлургия, медицина салалары және Арал теңізі аймағы бойынша ғылым зерттейтін жұмыстарын жүргізді.

Тоқтар Әубәкіров

- * Қазақстанның: «Халық Қаһарманы» атағы
- * «Қазақстанның ғарышкер-ұшқышы» атағы
- * «Отан» ордені (1995)
- * Кеңес Одағының:
- * «Знак Почета» (Құрмет Белгісі) ордені (1987)
- * «Герой Советского Союза» (Кеңес Одағының Ері) атағы (1988),
- * «Золотая Звезда» (Алтын Жұлдыз) медалі (1988)
- * «Ленин» ордені (1988),
- * «Заслуженный Летчик-испытатель СССР» (КСРО еңбегі сіңірген сынаушы ұшқыш) (1990)
- * «Летчик-космонавт СССР» (КСРО ғарышкер-ұшқышы) (1991)
- * «Октябрьская революция» (Қазан революциясы) ордені (1991)
- * Ресейдің:
- * «Золотая Звезда» (Алтын Жұлдыз) медалі (1995)
- * Аустрия Республикасының:

Т.Мұсабаев 1951 жылы 7 қаңтарда Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Қарғалы ауылында дүниеге келген. 1968 жылы Алматы қаласындағы №58 орта мектепті бітіргеннен кейін Рига Азаматтық авиация инженерлері институтына оқуға түседі. 1974 жылы Боралдайдағы азаматтық авиация жасағы болып жұмысқа орналасады. Ол ұшақ спорты бойынша «КСРО спорт шебері» атағын алып, 1984 жылы КСРО чемпионаты атанды. Ол «АН - 2», «ТУ - 134» ұшақтарымен ұшып, оларды басқарып, тәжірибе жинақтайды. 1990 жылдың қазан айында ғарышкерлер дайындайтын орталыққа оқуға қабылданады.

Қазақтың қара баласы Талғат Мұсабаев ғарышқа қасиетті Құран кітапты, туған жердің бір уыс топырағын, көк байрақты ала ұшқан.

- ❖ 1994 ж. ғарышқа 1-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-19) 126 күн ғарышта өткізген.
- ❖ 1998 ж. ғарышқа 2-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-27) 208 күн ғарышта өткізген. Гиннестің үздік табыстар кітәбінде бір айдың ішінде 5 рет не бары 30 сағат 8 минут ұзақтығымен ашық ғарышқа шыққанны жазылып алынған.
- ❖ 2001 ж. ғарышқа 3-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-32) 8 күн ғарышта өткізген.

Марапаттары:

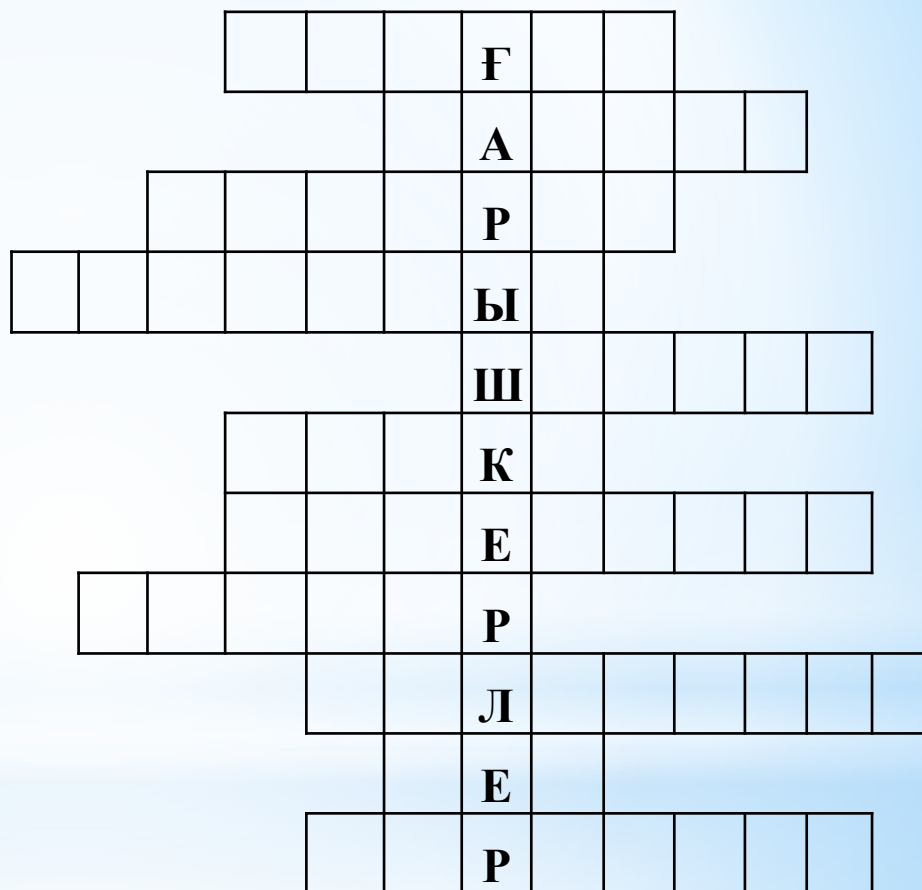

**Союз ТМ-32 экипажы –
Деннис Тито (Dennis Tito),
Талғат Мұсабаев, Юрий Батурин**

- ◆ **Қазақстан Республикасы «Халық Қаһарманы» атағы (1995)**
- ◆ **«Қазақстанның ғарышкер ұшқышы» атағы (1995)**
- ◆ **«Отан» ордені (1998)**
- ◆ **«Барыс» 1-ші дәрежелі ордені**
- ◆ **«Астана» медалі (1999)**
- ◆ **Ресей Федерациясы: «Дружба народов» ордені (1991)**
- ◆ **«Герой Российской Федерации» атағы (1994)**
- ◆ **«Лётчик-Космонавт РФ» (1994)**
- ◆ **«За заслуги перед Отечеством» 3-ші дәрежелі ордені (1998)**
- ◆ **«За заслуги перед Отечеством» 2-ші дәрежелі ордені**
- ◆ **Аустрия Республикасы: Аустрия Республикасының ордені**
- ◆ **Америка Құрама Штаттары: «Ғарышқа ұшқан үшін» NASA медалі (1998)**

Сұрақтары:

1. Екінші болып ұшқан қазақ ғарышкері.
2. Көктемгі күн мен түннің теңелу уақыты қай айда?
3. Ең алғаш ғарышқа кім ұшты?
4. Қазақ еліндегі ғарышкерлер мекені қай жер?
5. Меркурийдің қазақша атауы.
6. Ғарышқа сапар шеккен алғашқы ғарышкер ит.
7. Алғашқы әйел – ғарышкер кім?
8. Ең алғаш ғарышқа ұшқан қазақ ғарышкері?
9. Жұлдыздар жүйесін қалай аталады?
10. Қай планета өз осін бір тәулікте бір айналады?
11. Күнге ең жақын планета?

Т						А	Л	Ғ	А	Т					
								Н	А	У	Р	Ы	З		
				Г	А	Г	А	Р	И	Н					
Б	А	Й	Қ	О	Ң	Ы	Р								
								Ш	О	Л	П	А	Н		
				Л	А	Й	К	А							
				В	А	Л	Е	Н	Т	И	Н	А			
Т	О	Қ	Т	А	Р										
						Г	А	Л	А	К	Т	И	К	А	
						Ж	Е	Р							
				М	Е	Р	К	У	Р	И	Й				

1.Күміс қанат сұңқары,
Көкке еркін сүңгиді.
Бұлттан да тым әрі,
Кеткен жанды кім дейді?

(Ғарышкер)

3.Бір үйде қос сұлу қыз ағайынды,
Екеуі қызықтырған талайынды.
Жүдемес төрт маусымда мұңаймаса,
Тұрады нұрға малып маңдайыңды.

(Ай, күн)

2.Ұшады қанатсыз,
Зырлайды аяқсыз.

(зымыран)

4.Төңірегі тең көрініп,
Теген жатыр төңкеріліп,
Жаста сиған, кәрі сиған,
Асына оның бәрі сиған.

(Аспан)

5. Аспанда бір алып құс,
Ызғып ұшып барады.
Қарап тұрсақ ғажайып,
Соңында із қалады

(Зымыран)

6.Құстан аумайды,
Көкте зулайды

(Ұшақ)

7.Ақ сандығым ашылды,
Қызарып жалын шашылды.

(Күн)

8.Үй үстінде ұсақ тас.

(жұлдыз)